

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Et primo, Quid sit lex naturalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

ptionem, spiritu Dei aguntur secundum illud R. 8.
Qui spiritu Dei aguntur, hi filii Dei sunt. ergo non
omnes homines sunt sub lege aeterna.

¶ Prat. Apostolus dicit ad Rom. 3. Prudentia carnis
imminic est Deo, legi enim Dei subiecta non est: sed
multi homines sunt, in quibus prudentia carnis domi-
natur. ergo legi aeternae, qua est lex Dei, non subij-
ciuntur omnes homines.

¶ Prat. Aug. *dicit in 1. de lib. arb. qd lex eterna est,
qua malitiam inferni, boni uitam beatam merentur: sed
homines iam beati, vel iam damnati non sunt in sta-
tum redendi, ergo non subsunt legi aeternae.

A dicit 2.ad Cor.3. Vbi Spiritus domini, ibi libertas.
AD SECUNDVM dicendū, q̄ prudentia carnis non
potest subici legi Dei ex parte actionis, q̄a inclinat
ad actiones contrarias legi diuinę: subiicit tamen
legi Dei ex parte passionis, quia meretur pati penam
secundum legem diuinę iustitię. Nihilominus tamē
in nullo homine ita prudentia carnis dominatur, q̄
totum bonum naturę corrumpat: & ideo rema-
net in homine inclinatio ad agendum ea, q̄e sunt
legis eternę. Habitum est enim * supra, quod pecca-
tum non tollit totum bonum nature. q. 83. art. 2

AD TERTIUM dicendum, quod idem est, per quod aliquid conseruatur in fine, & per quod mouetur ad finem: sicut corpus graue gravitate quiescit in loco inferiori, per quam etiam ad locum ipsum mouetur. Et sic dicendum est, quod sicut secundum legem eternam aliqui merentur beatitudinem, vel miseriorem: ita per eandem legem in beatitudine, vel miseria conferuantur, & secundum hoc beati, & dannati subsunt legi eternae.

QVAESTIO XCIII.

De lege naturali, in sex articulatos diuisa.

DE E N D E considerandum
est de lege naturali.
E T C I R C A H O C quærun-
tur lex.
¶ Primo, Quid sit lex naturalis.
¶ Secundo, Quæ sint precepta le-
gis naturalis.
¶ Tertio, Vtrum omnes actus vir-
tutum sint de lege nature.
¶ Quartio, Vtrum lex naturalis sit
vna apud omnes.
¶ Quinto, Vtrum sit mutabilis.
¶ Sexto, Vtrum possit a mēte ho-
minis deleri.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex naturalis sit habitus.

AD PRIMVM sic proceditur.
Videſ q̄ lex naturalis sit ha-
bitus: quia vt * Philoſophus dicit
in 2. Ethic. tria ſunt in anima, po-
tēia, habitus, & paſſio: fēd na-
turalis lex nō eſt aliqua potentiarū
anima, nec aliqua paſſionum, ut
patet enuemerādo per ſingula. cr-
ege lex naturalis eſt habitus.
Prat. Baſilius dicit, quod con-
ſciētia, ſue ſyndereſis, eſt lex in-
tellectus noſtri, quod non potest
intelligi niſi de lege naturali: ſed
ſyndereſis eſt habitus quidam, ut
in primo * habitum eſt. ergo lex
naturalis eſt habitus.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ illud verbū Apo-
stoli pōt̄ intelligi dupliceiter. Vno mō, ut esse sub le-
ge intelligatur ille, qui nō les obligationē legis sub-
tur quasi cuiđa ponderi. unde * glo. ibidem dicit, q̄
sub lege est, qui timore supplicii, qđ lex minatur, nō
amore iustitie a malo opere abstinet: & hoc mō spi-
ritus tuus non sunt sub lege, quia per charitatem
rituale viri non sunt sub lege, quia per charitatem
quā Spiritus sanctus cordibus eorum infundit, nō lū-
cane id quod legis est, implant. Alio modo potest
etiam intelligi in quātum hominis opera, qui Spi-
ritus sanctus agitur, magis dicuntur esse opera Spiritus
sancti, quam ip̄ius hominis. vnde cum Spiritus sanctus
eius nō sit sub lege, sicut nec Filius, vt * supra dictum
est, sequitur qđ huiusmodi opera in quātum sunt Spi-
ritus sanctus nō sint sub lege: & huic attestat qđ Apo-

SED CONTRA est, quod* Aug. primario fini v.g. In Ca.21.paul
Prima Secundæ S.Tho. inclinatione nostra a princ.to; esse

QVAEST. XCIII.

Cap. 21. t. 6.
ea prim. t. 6.

esse, & uiuere, comedere, non comedere, pertinent ad prima p̄cepta q̄a conuenienter vita, q̄a est primaria finis illius, & non co-medendo, abſque du-bio deſtruiuſ. Tali autem cibo vel potuſ vi, q̄bus hō ad prō-priitudinē vite, q̄ est finis ſecularius iufi-de vitū, p̄tinet ad ſecularia p̄cepta eiusdē inclinatio[n]is, ad q̄ ēt ipectat mo-deramē cibū, potus, & exercitū, quibus facilius vita co-ferua-tur, & horū contraria, iuxta doctri-nā aut-horis in 1. Sen. dist. 33. q. 1. Propterq̄ dñ legis aliqd eſt cōtra prima p̄cepta legis naturae, non re-curras ſtatū ad cōmu-niſſima p̄cepta, quia ſunt prima ſimpli-ter, fed relati-ve i quā materia eſt ferme, & curre ad p̄cepta prima in illo ordine, & inuēdo primariū finē nō quo ad bene-elle, ſed quo ad eſſe, p̄ſcipes qđ uerita-tis habeant, q̄ legiſ, &c. Et qm̄ principia prima in tali ordine reducuntur ad prima ſimpli-ter, & dependent ab eis, & deſpendunt ab illis: & ruris principia prima in tali ordine: licet ſecundum ſe ſint p̄ se nota, nō oportet eē p̄ se nota quo ad nos, ac p̄ hoc co-ringit, q̄ lunc ſm̄ le principia p̄ se nota, eſſe quo ad nos con-clusiones, idcirco pri-ma p̄cepta p̄pria il-li inclinatio[n]es ad vi-uere, appellant q̄a-dōque conſuſiones, uel quāſi conſuſiones, & ſecularia p̄cepta respectu primo-riū ſimpli-ter, & quo ad nos.

¶ Ad ſingulos autē articulos deuenien-do, in primo manda memoria, q̄ synde-reſ eſt habitus legis naturalis, nō lex ipſa, p̄prie loquendo. In ſecundo, q̄ oīa p̄cepta legis nature radi-catur in uno primo, rōne cuius dī lex v-nā. In tertio q̄ actus ſm̄ ſuā ſpēm uocant materialiter ſumptu-v. g comedere i cena aut prandio gallinā, eſt actus virtuofus vni, & virtuofus alteri & ſic de aliis. In quarto, q̄ refatio

dicit in lib. de Bono cōiugali, * q̄ habitus eſt, quo aliquid agitur cū opus eſt: ſed naturalis lex non eſt huiusmodi: eſt enim in paruulis, & damnatis, qui per eam agere non poſſunt, ergo lex naturalis non eſt habitus.

RESPON. Dicendum, quid ali-qui potest dici eſt habitus du-pliciter. Vno modo, proprie & ef-fentialiter, & ſic lex naturalis non eſt habitus. Dicūt eſt. n. * ſupra, q̄ lex naturalis eſt aliquid per ratio-nem conſtitutum: ſicut etiā pro-positio eſt quoddam opus ratio-nis, non eſt autem idem quod q̄ agit, & quo quis agit: aliquis enim per habitum Grammaticā agit orationem congruam. Cūm igli-tur habitas ſit quo quis agit, non po-ten-ter eſt, quod lex aliqua ſit habitus p̄prie, & essentialiter. Alio modo po-ten-ter dici habitus id qđ habitu-tenetur, ſicut dicitur fides id quod fide tenetur. & hoc mo-do quia p̄cepta legis naturalis quandoque conſiderātur in actu a ratione, quādoque autem ſunt in ea habitualiter tantum, ſecun-dum hunc modum po-ten-ter dici, quod lex naturalis ſit habitus: ſicut etiā p̄incipia indemonstra-bilia in ſpeculatiuſ ſunt iſipſi habitus principiorum, ſed ſunt p̄incipia, quorum eſt habitus.

AD SECUNDUM ergo dicendum, q̄ Philosophus intendit ibi inue-ſtigare genus virtutis, & cum ma-nifestū ſit, quod virtus ſit quoddā principium actus, illa tantum po-nit quā ſunt principia humano-rum actuum, ſcilicet potentias, habitus, & paſſiones. Præter hęc autem tria ſunt quādā alia in ani-ma, ſicut quidam actus, ut uelle eſt in nolente, & etiam cogni-tus ſunt cognoscēre, & p̄prietates na-turales animaſ ſunt ei, ut im-mortalitas, & alia huiusmodi.

AD SECUNDUM dicendum, q̄ synderesis dicitur lex intellectus noſtri, in quantum eſt habitus cō-tinens p̄cepta legis naturae, quā ſunt prima p̄incipia operi humanorū.

AD TERTIUM dicendum, quid ratio illa concludit, quod lex na-turalis habitualiter tenetur, & hoc concedimus.

Ad id vero quod in contrariū obicitur, dicendum, q̄ eo quod habitualiter inēſt, quandoque ali-quis vti non po-ten-ter p̄prie aliqd im-pedimentum, ſicut ho-mō nō po-test vti habitu ſciētiae p̄prie ſomnū: & ſimiliter puer nō po-test vti ha-bitu intellectus principiorum, vel

F eſt lege naturali, quā ei habituali-ter inēſt, propter defectū a-tatis

ARTICVLVS II.

Vtrum lex naturalis contineat plura p̄cepta, uel unum tantum.

AD SECUNDUM ſic procedit. Videtur, q̄ lex naturalis non con-tineat plura p̄cepta, ſed unum tantum. Lex n. continetur in genero p̄cepti, ut * ſupra ha-bitu eſt. ſi igitur eſtent multa p̄cepta legis naturalis, ſequeretur q̄ eſtent multe leges naturales. ¶ 2 Prat. Lex naturalis conſequitur hominis naturam: ſed huma-na natura eſt una ſecundum totū, licet ſit multiplex ſecundum par-tes. aut ergo eſt unum p̄ceptū tantum legis naturae propter vi-tatem totius, aut ſunt multa ſecun-dum multitudinem partium na-turæ humanae: ſic oportebit, q̄ etiam ea, quā ſunt de inclinatio-ne concupiſcibilis, pertineant ad legem naturalē.

¶ 3 Prat. Lex eſt aliquid ad ratio-nem peritens, ut * ſupra diſcum eſt: ſed ratio in homine eſt vna-tum, ergo ſolum unum p̄ceptū eſt legis naturalis.

SED CONTRA eſt, quia ſic ſe habent p̄cepta na-turales in homine quantum ad operabilitate, ſi-ſe habent prima p̄incipia in demonſtratiuſ: ſed p̄incipia indemonſtrabilia ſunt plura, ergo p̄cepta legis naturae ſunt plura.

RESPON. Dicendum, q̄ ſicut * ſupra diſcum p̄cepta legis naturae hoc modo ſe habent ad rationem practicam, ſicut p̄incipia prima demonſtratiuſ ſe habent ad rationem ſpeculatiuſ: enim ſunt quādā principia per ſe nota. Dicūt em aliqd per ſe notum dupliciter. Vno modo ſe-ſecundum ſe: alio modo, quo ad nos. Secundō: q̄ dem quālibet p̄positio dicitur per ſe nota: q̄ p̄adictum eſt de ratione ſubiecti: contingit tamen ignoranti diffinitionem ſubiecti talis p̄positio non erit per ſe nota, ſicut iſta p̄positio. Homo rationale, eſt per ſe nota ſecundum ſuū naturam: q̄ dicit hominem, dicit rationale, & tamen ignoranti quid ſit homo, haec p̄positio non eſt per ſe nota: & inde eſt, quod ſicut dicit * Boet. in lib. de He-mad. Quādā ſunt dignitatis, vei p̄positiones K ſe nota communi-ter omnibus: & huimodis illae p̄positiones, quarum termini ſunt omni-noti, ut Omne totum eſt maius ſuā parte, & Quā-nyi & eidem ſunt aequalia, ſibi inuicem ſunt equa. Quādā uero p̄positiones ſunt per ſe nota ſapientibus, qui terminos p̄positionum intellegi-ſi quid ſignificant: ſicut intelligent, quid angelus, quid corpus, per ſe notum eſt, quod non eſt circum-p̄tu in loco, quod non eſt maniſtum rubeum, hoc non capiunt. In his autem, quā ſe apprehenſione hominum cadunt, quādā ordo inueniunt. Ne illud qđ primo cadit in apprehenſione, eſt: etiā iu-ſius intellectus includit in omnibus, quādā ſe apprehenſione.